

ЗАГЪСЯЛАТА КЪЩА

През пролетта на 1894 година убийството на достопочтения Роналд Адеър, извършено при най-необичайни и необясними обстоятелства, заинтригува цял Лондон и опечали светското общество. Публиката научи някои подробности за престъплението, които излязоха наяве при полицейското разследване, но и много оставаха скрити, тъй като обвинението по делото имаше толкова силни доказателства, че не стана нужно да се разгласяват всички факти. Едва сега, почти десет години по-късно, получавам разрешение да покажа липсващите брънки в тази забележителна верига. Престъплението е интересно само по себе си, но за мен е много по-интересно с онова примесено с него невъобразимо събитие, което ме накара да изпитам най-големия потрес и изумление през целия ми бурен живот. Дори сега, след толкова време, само като си спомня, ме побиват тръпки и отново ме изпълват радостта, изумлението и неверието, усетени тогава. Нека читателите, които чрез моите записки от време на време стават свидетели на мислите и постъпките на един забележителен човек, не ме винят, че досега не съм споделил с тях онова, което знам. На драго сърце щях да го сторя, ако не беше изричната забрана, оттеглена едва на трети миналия месец.

Близко е до ума, че приятелството с Шерлок Холмс събуди в мен дълбок интерес към престъпността. И след изчезването му за миг не престанах най-внимателно да

чета за различните загадки, които се представяха пред обществото, и дори неведнъж, макар и безуспешно, се опитвах за собствено удовлетворение да ги разреша, прилагайки неговите методи. Но според мен нито една от тези загадки не може да се сравнява с трагедията с Роналд Адеър. Щом прочетох за разследването, чийто резултат беше обвинение в предумишлено убийство срещу неизвестен извършител, осъзнах с особена острота каква огромна загуба за обществото бе смъртта на Шерлок Холмс. Убеден бях, че в някои моменти от този необичаен случай щяха силно да го заинтригуват, и усилията на полицията щяха да бъдат подпомогнати, а най-вероятно и изпреварени от набитото око и будния ум на най-добрия детектив в Европа. През целия ден, докато обикалях пациентите, случаят не ми излизаше от ума и все не намирах задоволително обяснение. Макар и с риск да повтора известни неща, ще обобща фактите, станали известни на обществото след приключването на разследването.

Достопочтеният Роналд Адеър бе втори син на граф Мейнут, по онова време губернатор на една от австралийските колонии. Майката на Адеър се била върнала от Австралия заради операция на катаракт и живеела със сина си Роналд и дъщеря си Хилда на „Парк лейн“ № 427. Младежът се движел във висшето общество и доколкото се знаело, нямал врагове, нито явни пороци. Бил сгоден за госпожица Едит Удли от Карстееърс, но годежът бил развален по взаимно съгласие няколко месеца преди трагедията, без наяве да излязат никакви дълбоки чувства. Иначе животът на младежа течал в тясно и банално русло, изискванията му били скромни, характерът – спокоен. И все пак именно този безобиден аристократ по най-странен и неочакван начин бил покосен от смъртта вечерта между десет часа и единнайсет и двайсет на 30 март 1894 година.

Роналд Адеър бил запален картоиграч, но залагал умерени суми. Членувал в клубовете „Болдуин“, „Ка-

вендиш“ и „Багател“, където в деня на смъртта си изиграл след вечеря един робер вист. Бил там и следобедна. Според показанията на партньорите му – господин Мъри, сър Джон Харди и полковник Моран, следобедна също бил играл вист със сходен късмет. Загубил не повече от пет лири. Състоянието му било значително и подобна загуба просто нямала значение за него. Иг-раел почти всеки ден в един или друг клуб, но бил предпазлив играч и обикновено си тръгвал победител. От показанията станало ясно, че няколко седмици преди това заедно с полковник Моран бил спечелил двеста и двайсет лири от Годфри Милнър и лорд Балморал. Това са накратко събитията от последните няколко месеца, станали ясни при разследването.

Вечерта на престъплението той се прибрал точно в десет часа. Майка му и сестра му били на вечеря с някакъв сродник. Прислужничката заявила, че го била чула да влиза в стаята с изглед към улицата на втория етаж, която обикновено използвал за всекидневна. Преди това била запалила камината и понеже стаята се напълнила с дим, тя отворила прозореца. Никакъв шум не се чувал от стаята до единайсет и двайсет, когато лейди Мейнуг се прибрала с дъщеря си. Тя понечила да пожелае на сина си лека нощ и се опитала да влезе. Вратата била заключена отвътре, на чукането и виковете не отговорил никой. Повикали помощ и разбили вратата. Злочестият младеж лежал на пода до масата. Главата му била жестоко обезобразена от осколъчен револверен куршум, но в стаята не било открито никакво оръжие. На масата имало две банкноти по десет лири, както и седемнайсет лири в злато и сребро, наредени на нееднакви купчинки. Открит бил и лист с имената на негови приятели от клубовете с изписани срещу тях цифри, от което заключили, че преди смъртта си се е опитвал да пресметне загубите и печалбите си.

След обстояния оглед на обстоятелствата случаят изглеждал още по-заплетен. Първо, нямало никаква

причина младежът да заключи вратата. Възможно било да го е сторил убиецът, който после е избягал през прозореца. Но прозорецът бил на повече от шест метра височина, а лехата с минзухари отдолу не била покътната. Никакви следи не били открити и по пръстта и тревата между къщата и улицата. Затова решили, че младежът се е заключил сам. Но как го е застигнала смъртта? Невъзможно било някой да се е покатерил и да е влязъл през прозореца, без да остави следи. А ако се предположи, че са стреляли отвън през прозореца, само извънредно изкусен стрелец би успял да нанесе с револвер подобна смъртоносна рана. Но „Парк лейн“ е оживена улица, а на стотина метра от къщата има пища за файтони. Никой не бил чул изстрел. И все пак имало мъртвец и револверен куршум, който се пръснал както повечето куршуми с тъп връх и убил младежа на място. Така стояха нещата със загадката на „Парк лейн“, която изглеждаше още по-заплетена заради отсъствието на мотив, тъй като, доколкото бе известно, младият Адър нямал врагове, а от стаята не липсвали пари и ценности.

Цял ден мислих над тези факти в опит да изградя някаква хипотеза, която да ги съчетава, да стигна до нишката, която според клетия ми приятел е отправната точка на всяко разследване. Признавам, не напреднах много. Вечерта минах през парка и към шест часа се озовах на пресечката на „Оксфорд“ и „Парк лейн“. Групата зяпачи на тротоара под един прозорец ми посочиха къщата, която бях дошъл да видя. Висок слаб мъж с тъмни очила, който много ми заприлича на цивилен детектив, излагаше някаква хипотеза пред събралите се. Промъкнах се възможно най-близо, но версията му ми се стори толкова неправдоподобна, че се дръпнах отвлечен. Тогава обаче блъснах един възрастен прегърбен мъж, който изпусна няколко книги. Помня, че докато ги вдигах, мярнах заглавието на една от тях – „Произходът на обожествяването на дървото“, и ми

хрумна, че човекът може би е беден библиофил, който за препитание или като хоби колекционира редки то-мове. Опитах да се извиня за инцидента, но беше ясно, че книгите, с които по нелепа случайност се бях от-несъл така зле, са изключително ценни за собственика им. Той изсумтя презрително, врътна се на пети и прегърбеният му силует и белите бакенбарди се изгу-биха сред тъпата.

Това, което видях на „Парк лейн“ № 427, не ми помогна особено за разплитането на вълнуващата ме загадка. Къщата беше отделена от улицата с ниска ограда, не по-висока от метър и петдесет. Явно всеки можеше лесно да влезе в градината, но прозорецът беше напълно недостъпен, понеже нямаше олук или нещо друго, по което да се покачи и най-тренираният атлет. Още по-озадачен поех обратно към Кенсингтън. Няма-ше и пет минути, откакто бях влязъл в кабинета си, когато прислужничката съобщи, че имам посетител. За мое изумление беше същият онзи странен възрастен колекционер на книги, стискащ под мишница десетина безценни тома. Набраздено лице с остри черти надни-чаше сред побеляла коса.

– Вероятно се изненадвате, че ме виждате, сър – каза той с особен дрезгав глас. Кимнах в съгласие. – Изпи-тах угризения и когато случайно ви видях да влизате в тази къща, си помислих, куцукайки след вас, ей Богу, ще взема да вляза, ще се срещна с този любезен госпо-дин и ще му кажа, че ако обноските ми са му се стори-ли грубички, не е било нарочно и че съм му много задължен, задето ми събра книгите.

– Не си струва да се притеснявате за такава дребо-лия – казах. – Ще позволите ли да ви запитам откъде знаете кой съм?

– Дано не решите, че си позволявам прекалено мно-го, сър, но ние сме съседи. Книжарничката ми е на ъгъла на улица „Чърч“. Много ще се радвам да се запознаем. Вероятно и вие сте колекционер, виждам „Британски-

те птици“ и Катул, както и „Свещената война“ – готов съм да се спазарим за всяка от тях. А пет тома ще ви стигнат да запълните празнината на втория рафт. Така не изглежда особено спретнато, не мислите ли?

Извърнах се към библиотеката, а когато пак погледнах напред, до бюрото ми стоеше и се усмихваше Шерлок Холмс. Сkochих и се втрещих в пълно изумление, после, изглежда, съм припаднал за пръв и последен път в живота си. Пред очите ми падна сива мъгла, а когато се разнесе, усетих, че яката ми е разхлабена, а езикът ми пареше от брeндитo, което Холмс бе сипал в устата ми.

– Скъпи Уотсън – изрече до болка познатият глас, – дължа ти огромно извинение. И през ум не ми мина, че ще се развълнуваш толкова.

Стиснах го за лакътя и извиках:

– Холмс! Наистина ли си ти? Възможно ли е да си жив? Нима успя да се измъкнеш от онази страшна пропаст?

– Почакай малко – каза той. – Сигурен ли си, че си в състояние да говорим? Причиних ти дълбок потрес с излишния драматизъм на завръщането си.

– Добре съм, Холмс, но още не мога да повярвам на очите си. Боже Господи, като си помисля, че ти, именно ти стоиш в кабинета ми!... – отново сграбчих ръкава му и напипах слабата жилеста ръка. – Явно не си призрак. Скъпи приятелю, безкрайно се радвам да те видя. Седни и ми разкажи как се измъкна жив от онази ужасна бездна.

Той седна срещу мен и запали цигара с познатата непринуденост. Беше с оня оръфан стортук, но останалите атрибути на книжаря – бялата перука и купчината книги, бяха на бюрото. Не изглеждаше отслабнал, но изсеченото му лице беше изключително бледо, което ми подсказа, че напоследък не бе водил здравословен живот.

– Толкова съм доволен, че мога да се протегна,

Уотсън – каза той. – Не е шега работа един висок човек в продължение на няколко часа да изглежда с трийсетина сантиметра по-нисък. А сега, скъпи приятелю, доколкото мога да съдя по обстоятелствата и ако смея да разчитам на помощта ти, ни очаква тежка и опасна нощ. Вероятно ще е по-добре да ти обясня нещата, когато всичко свърши.

– Горя от любопитство и предпочитам да ми разкажеш веднага.

– Ще дойдеш ли с мен довечера?

– Когато и където пожелаеш.

– Наистина като в доброто старо време. Ще имаме време да хапнем някой залък, преди да тръгнем. А от пропастта не ми беше трудно да се измъкна поради простата причина, че изобщо не съм паднал в нея.

– Как така?

– Да, Уотсън. Бележката ми до теб беше съвсем истинска. Когато зърнах зловещата фигура на покойния професор Мориарти, застанал на тясната пътечка, която беше единственият път за бягство, почти не се съмнявах, че това е краят на пътя ми. В сивите му очи прочетох безжалостните му намерения. Затова си поговорих малко с него и той любезно ми позволи да ти напиша бележката, която след това си получил. Оставих я при табакерата и бастуна си и поех по пътеката, а той ме последва. Когато стигнах до края, се озовах притиснат до стената. Той не извади оръжие, но се хвърли отгоре ми и ме стисна здраво с дългите си ръце. Знаеше, че играта му е свършила, и желяеше на всяка цена да си отмъсти, като унищожи и мен. Залитнахме заедно към ръба на водопада. Имам известни познания по японската борба барицу и това неведнъж ми е помагало. Изплъзнах се от хватката му, а той закрепця ужасяващо, заразмаха ръце и крака, но въпреки усилията не успя да запази равновесие и падна в бездната. Надвесен от ръба, го видях как лети надолу. Накрая се удари о една скала, тялото му отхвъркна и потъна във водата.

Слушах изумен разказа, който Холмс прекъсваше само за да дръпне от пурата си.

– Ами следите! – извиках аз. – С очите си видях, че по пътеката са вървели двама души, а нито един не се е върнал.

– В мига, когато професорът изчезна, ми хрумна, че съдбата ми предлага наистина необикновена възможност. Знаех, че Мориарти не е единственият, който се е заклел да ме убие. Поне у още трима души гибелта на предводителя им щеше да събуди неутолимо желание за мъст. До един опасни хора. Ако не единият, то другият би ме настигнал. От друга страна, ако целият свят се убеди, че съм мъртъв, те ще си позволят да действат на воля, няма да полагат усилия да се крият и рано или късно ще ги унищожа. Едва тогава мога да оповестя, че съм жив. Умът работи толкова стремително, че всичко това ми мина през главата още преди професор Мориарти да стигне дъното на водопада Райхенбах. Станах и огледах скалата зад себе си. В картинното описание, което прочетох с голям интерес няколко месеца след това, ти твърдиш, че тя била отвесна. Не беше съвсем така. По нея имаше вдлъбнатини, а ми се стори, че по-нагоре зървам и ниша. Скалата беше толкова висока, че явно нямаше как да стигна до върха ѝ, не можех и да мина по калната пътека, без да оставя следи. Наистина, можех да си сложа обувките наопаки, както вече съм правил, но следите от трима души в една и съща посока неизбежно щяха да наведат на мисълта за измама. Затова най-добре беше да рискувам и да се покатеря. Не беше лесно, Уотсън. Под мен бучеше водопадът. Знаеш, че не съм фантазьор, но, честна дума, струваше ми се, че чувам от бездната писъците на Мориарти. Всяка грешка би била фатална. Неведнъж ръката ми отскубваше кичури трева, кракът ми се подхлъзваше в мокрите улеи на скалата и си мислех, че краят идва. Но не се отказах и накрая стигнах една дълбока няколко стъпки ниша, покрита с мек

зелен мъх, където можеш удобно да се притая. Точно там бях залегнал, когато ти, драги ми Уотсън, и всички останали разследвахте с толкова страст и така безрезултатно обстоятелствата около смъртта ми. Накрая, след като стигнахте до неизбежните и напълно погрешни заключения, потеглихте към хотела и аз останах сам. Въобразявах си, че това е краят на приключението, но ми предстояха още изненади. Огромна канара, откъртена отгоре, прогърмя край мен, стовари се на пътеката и отхвъркна в бездната. За миг помислих, че е случайност, но веднага след това, поглеждайки нагоре, зърнах нечия глава на фона на здрачаващото се небе и още един камък падна само на педя от главата ми в нишата, където се бях проснал. Нямах никакво съмнение, Моритарти не е бил сам. Негов съучастник, изключително опасен, както разбрах с един поглед, е пазел, когато професорът ме е нападнал. Отдалеч, невидим за мен, той е проследил смъртта на приятеля си и моето бягство. Изчакал е, после се е качил горе на върха и сега се опитваше да постигне успех в начинанието, в което другарят му се беше провалил. Не мислих дълго, Уотсън. Щом повторно видях зловещото лице, надвесено от ръба, разбрах, че ще последва нов камък. Запълзях надолу към пътеката. Надали щях да я стигна, ако обстоятелствата не ме притискаха. Оказа се сто пъти по-трудно от изкачването. Но няхах време за мислене – покрай мен профуча поредният камък, докато висях от ръба на нишата. На половината път се подхлъзнах, но по Божията милост паднах, изподран и изранен на пътеката. Плех си на петите, изминах в мрака десет мили в планината и след седмица се озовах във Флоренция, убеден, че жива душа не знае какво е станало с мен. Имах само един довереник, брат ми Майкрофт. Дълга ти хиляди извинения, драги ми Уотсън, но беше изключително важно всички да мислят, че съм умрял, а твоят разказ за злополучния ми край нямаше да е толкова убедителен, ако ти самият не